

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ВАНТАЖНИМИ ЗАЛІЗНИЧНИМИ ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ

В статті подано дослідження стосовно побудови механізму управління вантажними перевезеннями, його нових функцій та організаційної структури управління.

Ключові слова: механізм управління, вантажні перевезення, вантажна компанія, управлінська компанія, реформування залізничної галузі

Вступ

З метою визначення напрямків подальшого розвитку та функціонування транспортного сектору економіки України, розширення міжнародних транспортних зв'язків, ефективного використання транзитного потенціалу країни, проведення структурних реформ на транспорті, Кабінетом Міністрів України затверджено транспортну стратегію України на період до 2020 року. Одним із пріоритетних напрямків розвитку залізничного транспорту [2] є реформування системи управління вантажними перевезеннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Останні 10 років ведеться робота за вказаним вище напрямком, але підхід до його вирішення постійно змінюється. Основними розробниками цієї проблеми були: фахівці Укрзалізниці Кірпа Г. М., Козак В. В., Федюшин Ю. М., Лашко А. Д., Сіраков В. І., Ейтутіс Г. Д., науковці: ДЕТУТу – Цветов Ю. М., Макаренко М. В., Сич Є. М., ДНУЗТ – Пшінько О. М., Бараш Ю. С., Гненний М. В., Гненний О. М., УкрДАЗТ – Дикань В. Л., Дейнека О. Г. та ін.

Постановка задачі

Метою даної роботи є розробка теоретичних і методичних підходів до удосконалення механізму управління парками вантажних вагонів в умовах реформування залізничного транспорту.

Результати

У рамках розпочатої в Україні структурної реформи залізничного транспорту відповідно

до Цільової програми реформування [1] та Програми економічних реформ України на 2010–2014 рр. [3] кожне господарство мусить побудувати новий або удосконалити старий механізм управління своєю діяльністю.

У науковій праці [4] було розроблено нове термінологічне поняття механізму управління залізничними перевезеннями: *це система заходів (програмних, правових, адміністративних, логістичних, технічних) та сукупність підприємств і структурних підрозділів, побудованих за певною ієрархією залежно від їх функцій та взаємодії для ефективного виконання своєї місії та цілей в умовах сучасного ринку.*

Вантажні перевезення мають певну специфіку, яка пов'язана: з організацією процесу перевезень; технологічним процесом навантаження та розвантаження; технічним обслуговуванням вагонів; поточним ремонтом вагонів; підготовкою вагонів до навантаження.

На нашу думку, доцільно, щоб керівні вантажні компанії (далі – управлінські компанії) об'єднали в собі управління усіма ланками технологічного процесу, які перераховані вище, що дозволить:

- оперативно впливати на оптимізацію обігу вантажного вагону;
- скоротити термін доставки вантажів до підприємств-одержувачів;
- зменшити витрати на перевезення вантажів;
- встановити більш обґрунтовані (знижені) тарифи на перевезення вантажів;
- впровадити нові удосконалені технологічні процеси перевезення вантажів;
- надати підприємствам-відправникам вантажів та компаніям-операторам більшу гаму

послуг та підвищену якість перевезень вантажів та утримання рухомого складу;

– захопити на ринку транспортних послуг більшу «нішу». Крім того, з різною періодичністю вантажні вагони повинні направлятися у вагонні депо для проведення деповського ремонту, а в депо та заводи для проведення капітальних та капітального ремонту з подовження терміну служби. Для цього управлінські компанії можуть включати в свою організаційну структуру на правах власності окремі пункти підготовки вагонів до перевезень, вагоноремонтні депо, інші структурні підрозділи вагонного господарства та деякі вагоноремонтні підприємства на різних умовах.

На основі цього визначення запропоновано удосконалений механізм управління вантажними залізничними перевезеннями (рис. 1), який складається з трьох зон:

1. Зона місії та цілей компанії.
2. Зона структури управління компанією.
3. Зона керованої системи управління компанією.

Усі ці зони разом створюють внутрішнє середовище організації (виділено темним кольором та пунктирною лінією). З різних боків стрілками показано вплив на вантажну компанію зовнішніх факторів:

- клієнти (показано окремо, оскільки вони мають найбільший вплив на діяльність компанії);
- постачальники технологій та матеріалів;
- профспілки;
- урядові постанови, накази міністерств, розпорядження місцевих органів влади та інші нормативні документи;

Державна цільова програма реформування залізничного транспорту на 2010–2015 рр. (виділено окремо, оскільки це основний програмний документ, за яким буде відбуватися реформування, але він потребує доопрацювання відповідно до Програми [3]).

Організаційна структура управлінської компанії є типовою бюрократичною структурою дивізійного типу, яка передбачає наявність центрального офісу, окремих центрів організації вантажних робіт (ЦОВР), що розташовані в регіонах України, та технічної бази для ремон-

ту власних і орендованих вагонів. Для обслуговування вантажних районів на окремих станціях організуються базові дільниці.

До складу центрів організації вантажних робіт входять: товарні контори; склади; вантажні двори; навантажувальні та розвантажувальні пристрої.

До складу технічної бази для ремонту власних і орендованих вагонів, а також власної інфраструктури входять: пункти підготовки вагонів під навантаження; вагоноремонтні депо; вагоноремонтні заводи; майстерні та цехи для обслуговування та поточного ремонту власної інфраструктури.

Додатково, за договорами з ДАК «УЗ», управлінська компанія виконує поточний ремонт рухомого складу на пунктах технічного огляду вантажних вагонів та пунктах поточного ремонту вагонів з відчепленням від поїздів.

Таким чином, організаційна структура управлінської компанії одночасно об'єднує функції двох існуючих головних управлінь – Комерційного управління та Управління вагонного господарства. На основі сказаного вище можна запропонувати удосконалене термінологічне поняття механізму управління парками вантажних вагонів: *це система заходів (програмних, правових, адміністративних, логістичних, технічних) та сукупність експлуатаційних, ремонтних структурних підрозділів і центрів організації вантажної роботи, побудованих за певною ієрархією залежно від їх функцій та взаємодії для ефективного виконання процесу вантажних перевезень в умовах сучасного ринку.*

На рис. 2 запропоновано укрупнену організаційну структуру управлінської компанії.

На основі укрупненої організаційної структури та нового термінологічного поняття запропоновано удосконалений механізм управління вантажними перевезеннями, який відрізняється від існуючого пристосуванням його до умов сучасного ринку та організацією управлінських компаній, які повністю централізують управління усіма парками вантажних вагонів вітчизняних та закордонних компаній-операторів.

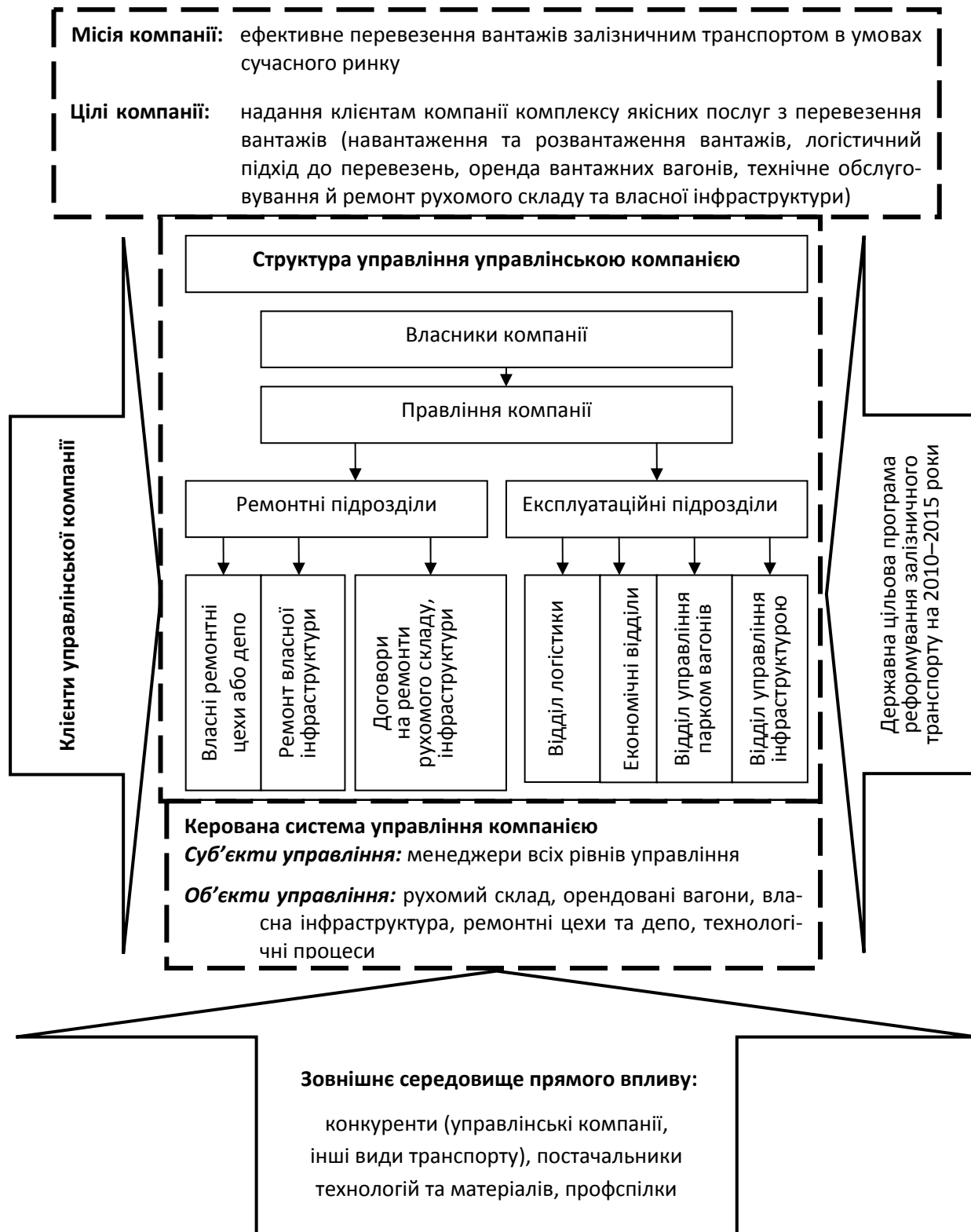

Рис. 1. Удосконалений механізм управління вантажними залізничними перевезеннями

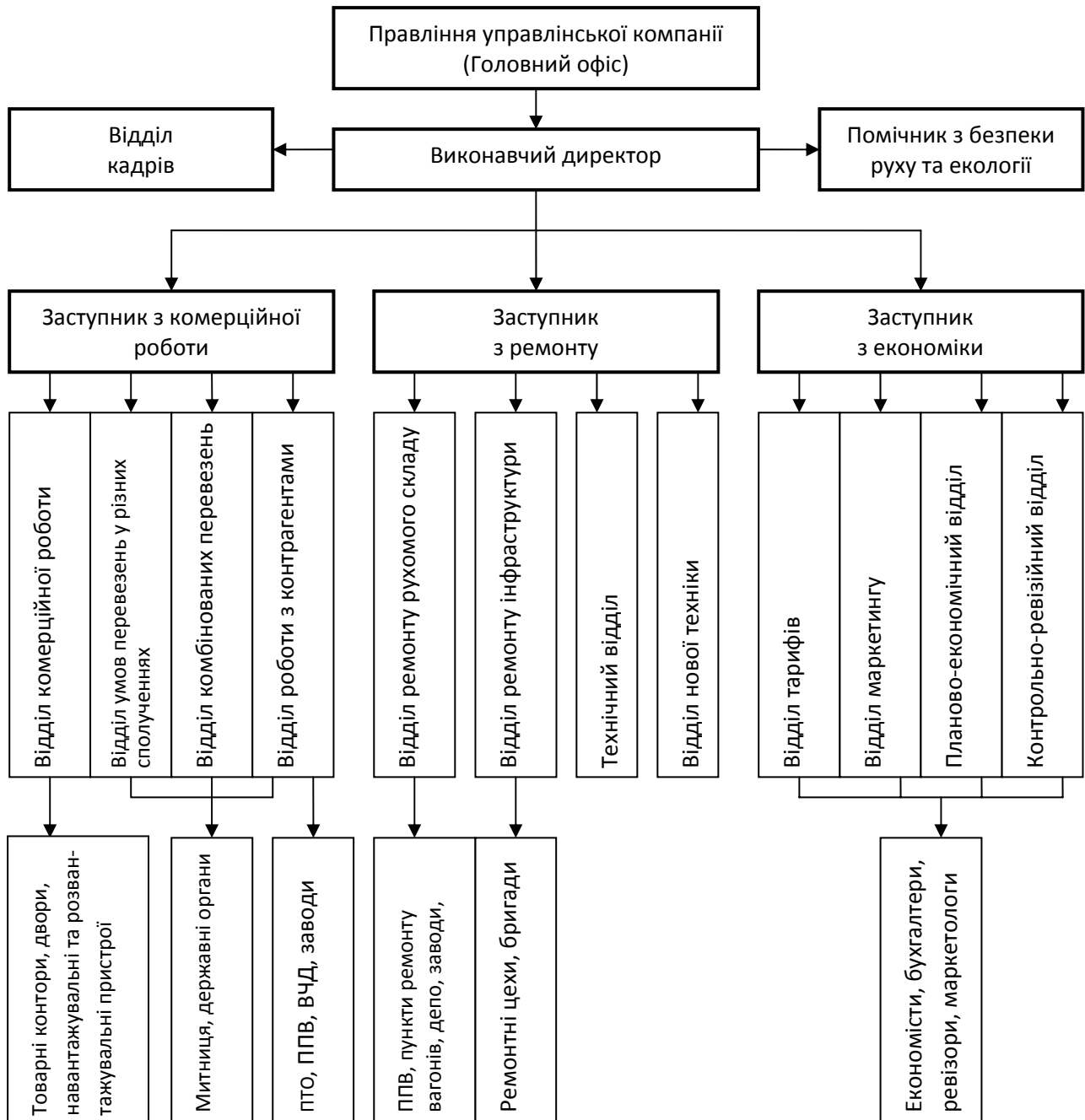

Рис. 2. Організаційна структура управлінської компанії

Висновки

На основі проведених наукових досліджень можна зробити такі висновки:

1. Запропоноване удосконалене термінологічне поняття механізму управління парками вантажних вагонів як система заходів (програмних, правових, адміністративних, логістичних, технічних) та сукупність експлуатаційних, ремонтних структурних підрозділів і центрів організації вантажної роботи, побудованих за певною ієрархією залежно від їх функцій та взаємодії для ефективного виконання

процесу вантажних перевезень в умовах сучасного ринку.

2. Розроблено удосконалений механізм управління вантажними перевезеннями, який відрізняється від існуючого пристосуванням його до умов сучасного ринку та організацією управлінських компаній, які повністю централізують управління вантажними вагонами вітчизняних та закордонних компаній-операторів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Програма економічних реформ України на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Текст].
2. Транспортна стратегія України на період до 2020 року, яка затверджена Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 20 жовтня 2010 року № 2174 [Текст].
3. Указ Президента України № 504/2011 «Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки» [Текст].
4. Карась, О. О. Формування сучасного механізму управління підприємствами в ринкових умовах (на прикладі пасажирського господарства залізничного транспорту) [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. О. Карась. – Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2009. – 23 с.

Надійшла до редколегії 03.11.2011.

Прийнята до друку 15.11.2011.

Ю. С. БАРАШ, Л. В. МАРЦЕНЮК

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ГРУЗОВЫМИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫМИ ПЕРЕВОЗКАМИ

В статье предложены исследования, касающиеся построения механизма управления грузовыми перевозками, его новых функций и организационной структуры управления.

Ключевые слова: механизм управления, грузовые перевозки, грузовая компания, управленческая компания, реформирование железнодорожной отрасли

Yu. S. BARASH, L. V. MARTSENYUK

IMPROVING THE MANAGEMENT MECHANISM OF RAILWAY FREIGHT TRANSPORTATION

In the article the studies related to the construction of management mechanism for freight transportation, its new functions and the organizational management structure are proposed.

Keywords: management mechanism, freight transportation, freight company, management company, reform of railway branch